

השובר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה

קלא א מוי פטי' מהל'
מחלות אסרות
סלכה ו סכנ לחי' קמח
קוש'ע י"ד סי' נח
טעף א :

קלב ב מיי' שס סמג
שס קוש'ע י"ד
סי' קלד טעף א :

קלב ג מוי' פ"ג מהל'
תרומוה הלכה א :

רבינו עליו הכותב לבדו
והכתב כ"ל רש"א

חוקיה אמר הגדילו באיסור אסור - פרש"י כגון היין של היסר
היה צבור ואח"כ נפל עליו יין נכך דלמא מין את מיט
ויעורר ולא שגא כי נפלו מים תחלה לא שגא לבסוף דלא אמרינן
רואין את היסר כאילו אינו והשאר מים רבינ עליו ומבטלין אסור

אלא היין מתחבר למינו ונעשה הכל
יין נכך והשתא אין במים שיעור
לכטלו הגדילו בהיסר כגון שהיין
נכך היה צבור ונפל שם קיתון של
מים וכשנפל עליו היין של היסר כבר
נתבטל יין נכך במים שהמים *רבינ
עליו בהיסר לבדו ונתבטל
ומסתבטל לגמרי טוב אינו חוזר
ויעורר ור' יוחנן הגדילו באיסור
נמי מותר דלא אמר מלא מין את
מיט ויעורר והוא שנפלו מים תחלה
כפרש"י. וקשיא דדוחק הוא חדא
מה שהעמיד רש"י מלתיה דר' יוחנן
כשנפלו מים תחלה דל"כ ה"ל לפרש
וע"כ הא דפירש הגדילו בהיסר כגון
שנפל יין של היסר לבסוף דהא לישנא
דקאמר יין נכך שנפל לבדו משמע
דאיכא יין של היסר צבור דהכי משמע
לישנא כמו ההוא דלעיל דקאמר
המערה יין נכך מחבית לבדו כו'
[ואלכן נ"ל הגדילו המים באיסור כלומר
בשעה שנפלו מים לבדו היה כבר
מעורב היין נכך ביין של היסר אסור
דלא אמר רואין היסר כאילו אינו
כו' כיון שכבר נאסר הגדילו בהיסר
כגון שנפל מים של היסר תחלה צבור
ואח"כ יין של היסר הכל מותר כיון
שצטל דהיינו שלא היה כבר נאסר
ור' יוחנן אמר הגדילו נמי באיסור
זין שנפלו מים תחלה זין לבסוף
מותר דאיה ליה רואין: **שנ** ויכסותי
סימה למה לי סלק את מיט אפינו
מינו דיין של חולין יביעי לכטל דהא
ר' יוחנן לית ליה במינו במשהו אלא
טבל ויין נכך יתרומה נמי עולה בק"א
אלמא דבטיל במינה וי"ל דהכא
מייירי בדליכא ק"א ולכך אינו מצטנל:
חוי מצטל ויין נכך - וה"ה דמים
במים במשהו: **מבר** מאי
טעמא דהיתירו קר' איסורו - מה
היתירו במשהו כשמואל דאמר שמואל
חטה אחת פוערת את הכרי וכי
הכי דכל סהא חטוב להיתרו חטוב
נמי לאסרו וסימה דהכא משמע
דטעמא דטבל במשהו דהיתירו כך
איסורו וצירושלמי קאמר *דטעמא
משום דטבל יש לו מתירין וכל דבר
שיש לו מתירין אפי' בחלק לא בטיל
כגון טבל ושביעית ומעשר והקדש
כשהן במינן אבל שלא במינן צנוטין
טעם והשתא תרי טעמי ל"ל וי"ל

גליון הש"ס
רומ' ד"ה שבי וכו'
ותרומה נמי עולה בק"א.
עיון זכמים דף ע"א
טופ' ד"ה ר"א :

[ע"י חוס' ממוס כ"ב:
ד"ה ור' יהודה סבר
ותוס' זכמים ע"ה ד"ה
ר"י]

[וכן נגמ' דידן ידריס
נח.]

[ז"ל ויחנן]

הנהרות דגר"א
[א] רומ' ד"ה חוקיה -
לכן ז"ל הגדילו כו'.
ר"ב אבלי צירושלמי כאן
וספ"ז מים תחלה דכ"ל
כפרש"י נפל איסור בסוף
אסור היסר בסוף מותר
אלא נבי' יוחנן אמר שם
דל"כ מים תחלה דכ"ל
ענין מותר - ואיני יודע
מי דחקו לרש"י לומר
דוקא תחלה :

הגדילו - המים והיין באיסור שפנל יין נכך בסוף והגדילו אסור
ולא אמרינן רואין את היסר כאילו אינו אלא יין נכך מתחבר
למינו ואין המים רבינ עליו וכ"ש אם נפלו מים בסוף כדאמרן
לעיל: הגדילו בהיסר - שפנל יין היסר בסוף כבר בטל יין נכך
במים שהמים רבו עליו בהיותו לבדו

ומסתבטל לגמרי טוב אינו חוזר ויעורר:
ור' יוחנן אמר אפי' הגדילו באיסור -
הואיל ומים נפלו תחלה לא אמרינן
מלא מין את מיטו: א"ל ר' ירמיה
לר' ירמיה לא הוה
קיס על בטעמייהו וסבד דטעמיה
דחוקיה משום דאמר אחרון אני בא
כר"א הלך נפל יין נכך בסוף אסור
נפל כשר בסוף מותר ור' יוחנן
כרבנן דאמר עד שיהא באיסור לבדו
כדי לכטל את המים אבל היסר לא
יעטרף עמו לכטל את המים ולאסור:
לא שנו - לר"א דאם נפלה היסר
בסוף מותר: אלא שקדם ופילג את
האיסור: ולא נשלים השיעור אפילו
ע"י צירוף: אבל לא קדם ופילגו -
מלטרף היסר לאיסור להשלים את
השיעור: חוקיה דאמר כמאן - אי
כר"א קאמר אפי' הגדילו בהיסר
אסור דהכא ליכא למימר קדם ופילגו
ואי כרבנן אפילו הגדילו באיסור
מותר דהא אמרינן אפי' נפל איסור
בסוף אינו אסור: אלא - גבי פלוגתא
דשאר איכא למימר חוקיה ור' יוחנן
תרווייהו אי כר"א אי כרבנן דטעמא
דהכא ודהתם לא דמי דשאר ה"ט
דלא בטיל משום דמתקן לכולה עישה
ואיסוריה לאו במשהו ור"א ורבנן
זוה וזה גורם פליגי: זיין נכך במינו
איסורו במשהו ושלא במינו צנוטין
טעם ופלוגתא דחוקיה ור' יוחנן משום
מיט ושאינו מיט: וצירוף קמיפלגי -
חוקיה סבד לא אמרינן רואין את
מיטו כאילו אינו ושאינו מיט רבה
עליו ומבטלו אלא כיון דיין נכך
קודם לזין נכך ויין נכך הוה רבה
על המים כי נפל יין נכך מלא מין
את מיטו ויעורר אבל כי נפל נכך
ברישא בטל ליה במים דמים הוי טפי
עליה וכי דדר נפל כשר שרי דמסתבטל
יין נכך לא אמרינן חוזר ויעורר:
ור' יוחנן - סבד כיון דנפל נכך למיט
ושאינו מיט רואין את מיטו כאילו
אינו ושאינו מיט רבה עליו ומבטלו:
ומזני - במים לפי כח היין ויש במים
שצטייהם כדי לכטל את התרומה
ברוב: מסו - מי אמרינן רואין של
חולין כאילו אינו והמים רבים על
התרומה או דלמא מלא מין את מיטו
ויעורר ורבה היין על המים:

זה סכלל - דמתני' דמסו יין נכך לא איצטרך דהא תנא ליה
יין במינו במשהו ויין - במים צנוטין טעם אלא ליתיה שאר
איסורין אחת כל נותן טעם במיטו בששעין משערין כדאמרינן
בשחיטת חולין (דף נח.) : **חון מטבל** ויין נכך - לקמן מפרש טעמא:
חטה אחת פוערת סכרי - מתרומה דהא לא התפרש שיעורא דידה
אלא ראשית דגנך כתיב ורש"י כל דהו ורבנן הוא דאמרי *עין יפה
אחד מלרבעים עין רעה אחד מששים צינוטין אחד מחמשים:
כמה אמרו טבל איסורו במשהו במינו - אמרו אבל שלא במינו
צנוטין טעם משום דבמינו איכא למימר כהיתירו כך איסורו אבל
שלא במיט ליכא למימר הכי אלמא טעמא משום הכי הוא:
מתני'

לעיל מע.
עליה פ"ב
מ"א סמ"ס
זו: תמורה יב.

סמ"ס כ"ט

[שבת יז
קידושין מה]
מילין קלו:
[מלך פ"ב מ"א]

[תרומוה פ"ד
מ"א]

לכריבי תרווייהו דאי ליכא אלף חד טעמא דיש לו מתירין הוי אמינא
דוקא היכא דבטעמים צעיר דלוי יש לו מתירין שהבעלים יטלים להפריש
אבל אי ליכא צעיר אע"פ ריבול לילך במקום שהבעלים שם מ"מ כיון
שיש לו תורה והואילא הוי כשאין לו מתירין כמו שפ"ת צ"ה הזהב
(ב"מ דף ג"ג.) וטע' דלא מיקרי יש לו מתירין אלא בלא תורה וי"ל אי
הלכך אלצטרך טעמא דהכא משום דהיתירו כך איסורו ואי ליכא
אלא טעמא דהכא הוי אמינא דלא הוי במשהו אלא טבל גמור דהיתירו
במשהו כדשמואל אבל מעשר ראשון הטבול לתרומה מעשר דהיתירו
לא הוי במשהו דהא מעשר מן המעשר צעי אפרושי הוי אמינא
דאיסורו לא הוי במשהו לכך אלצטרך טעמא דירושלמי דיש לו מתירין:
אלו

השובר את הפועל

פרק חמישי עבודה זרה

עד

עין משפט
נר מצוה

מתני' אלו אסורין ואסורין בכל שבו . כל מקום שנתעברו שם אפי' אחד בחלק לא בטיל ואסורין את כולן : יין נסך . חבית בחלק חביות : ופזרות כוכבים . לורה שעבדוהו ונתעברה בחלק לורות שאין עבודת כוכבים : ועורות לנזבין . דהו נמי איסורי הגאה כדלמין

מסורת חת. נכמים עהו

באין מעמידין (לשילוב): ואיסורי מלורט וחולין שנשחטו בעורה . איסורי הגאה הן ובמס' קדושין (דף נו) מפרש להו : ושטר נזיר . לאיסורי הגאה הוא דכתיב (במדבר ז) ונתן על האם אשר תחת זבח השלמים : ושטר חמור . דאסור בהגאה כל זמן שלא נפדה : [וכשר בחלב] . חתיכת בשר שנתבשלה בחלב ונאסרה בוטן טעם וחזרה ונתעברה בחלק חתיכות אסרות כולן בהגאה והיא תנא סבר בשר בחלב איסור הגאה דפלוגתא היא בכל הבשר בשחיטת חולין (דף קסו) ויש גלמודים ממשנתנו דבשר בחלב במשהו וסבורין דהאי בכל שבו דקתני כגון טיפת חלב שנפלה לקדירה או חתיכת בשר קטנה שנפלה לקדירה ואפילו אין מפרשין בגמרא דתנא דבר שבמנין קתני כגון חתיכה בחתיכות משום דררין לימנות חשיב ולא בטיל והי דבשר שנתעבר טעמו בחלב קמייירי או בשטיפת חלב שנפל לקדירה [בשר] מי הו דבר שבמנין ועוד הא אוקימנא כל איסורין שבתורה שלא במינו כ"ט ואפי' לרב ושמואל דלמרי במשהו בשלא במינו מודו וזכולה שחיטת חולין אמרינן בשר בחלב ב"ט (א) : שער נזיר דבר הנמכר במנין הוא כמה גזיות בטלע ועושין מהן שקין : **גמ'** אי דבר שבמנין קחשיב . משום דדרכו לימנות לא בטיל ואפי' ללו איסור הגאה נחשוב נמי חתיכות כבילה : **תריי אית ליה דבר שבמנין ואיסורי הגאה** דליכא תרתי למשיבותא דחשיב איסור דידהו הוא ללא בטיל אבל חמץ פרוסה בפסח הואיל ואין דרכו לימנות בטיל ומשליך אחד מהן לנהר והשאר טומן לבלבו וחתיכת כבילה אע"ג דדבר שבמנין הוא כיון דללו איסור הגאה הוא בטלה ברובא וחדא שדי לכלבים ואיך שרו באכילה : **אגווי פריך** . מקום וכן רימוני בדין אם של ערלה או של כלאי הכרם הו ונתעברה בחלק כולן ילדקו : **הא תנא ליה ספס** . בדרך זרעים ומייתי לה כבילה שגולה (דף נג) וביבמות בהבטל (דף סח) : **וליתני ככרות של בע"ב** . לענין חמץ בפסח דדבר שבמנין הוא ואיסורי הגאה : **הכית כבית** . דשקיל חדא ושדי כנהרא ואיך נשחטו בהגאה אבל יין שנתעבר ביין כולו אסור בהגאה : **הלכה למעשה** להורות על המעשה : **יין נסך** . ממש חבית בחבית מותר בהגאה חוץ מדמי אותה חבית אבל יין ביין כולו אסור בהגאה : **ספס יין אפי' יין ביין מותר** . בהגאה חוץ מדמי אותו יין וכן הלכה : מתני'

ערלה פ"ג ט"ז מ"ו יבמות פ"א זכמים ע"ב

ג"י ר"ל מ"א שמעת ליה דאמר חמץ בפסח אסור בהגאה רבי עקיבא דא תנא ליה וכו' כבודות ל"י [לעיל ע"א]

[סג]

כרכות כד. וכו'

מתני' *אלו אסורין* ואסורין בכל שבו יין נסך *ועבודת כוכבים* יעורות לבובין ישור הנסקל *יעגלה ערופה* יציפורי מצורע ושער נזיר *ופטר חמור* ובושר בחלב *ושעיר המשהלח* וחולין שנשחטו בעורה הרי אלו אסורין ואסורין בכל שהוא : **גמ'** תנא מאי קחשיב אי דבר שבמנין קחשיב ליתני נמי חתיכות נבילה אי איסורי הגאה קא חשיב ליתני נמי חמץ בפסח א"ר חייא בר אבא ואיתימא ר' יצחק נפחא האי תנא תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסורי הגאה וליתני אגווי פריך ורימוני בדין דדבר שבמנין ואיסורי הגאה הוא הא תנא ליה התם *הראוי לערלה ערלה הראוי לכלאי הכרם כלאי הכרם וליתני ככרות של בע"ב לענין חמץ בפסח* מאן שמעת דא"ל ר"ע הא תנא ליה התם ר"ע מוסיף אף ככרות של בע"ב : הרי אלו : למעוטי מאי למעוטי דבר שבמנין ולא איסורי הגאה א"נ למעוטי איסורי הגאה ולא דבר שבמנין : **מתני'** *יין נסך* שנפל לבור כולו אסור בהגאה רשב"ג אומר *ימכר כולו לעובר כוכבים חוץ מדמי י"ג שבו* : **גמ'** אמר רב הלכה כרשב"ג חבית בחביות אבל לא יין ביין ושמואל אמר אפי' יין ביין וכן אמר רבב"ח א"ר יוחנן אפי' יין ביין וכן א"ר שמואל בר נתן א"ר חנינא אפי' יין ביין וכן א"ר נחמן אמר רבה בר אבובא אפי' יין ביין א"ר נחמן *הלכה למעשה* י"ג יין ביין אסור חבית בחבית מותר סתם יין אפי' יין ביין מותר : מתני'

אלו אסורין ואסורין בכל שבו י"ג . פ"ה מיירי בחביות יין נסך שנתעברו בחלק חביות כדלמין לקמן בגמ' דדבר שבמנין קחשיב ועבודת כוכבים לורות עבודת כוכבים שנתעברה בחלק לורות ובשר בחלב חתיכת בשר שנתבשלה בחלב ונאסרה ב"ט וחזרה ונתעברה בחלק חתיכות דהיכר אסורות כולם והאי תנא סבר דבשר בחלב אסור בהגאה כדמוכח בגמ' דהאי תנא אינו קחשיב רק דליכא תרתי איסורי הגאה ודבר שבמנין ופלוגתא היא ב"ט כל הבשר (חולין דף קסו) אי אסור בהגאה אי לא רבותיו של רש"י רזין לפסוק מתוך משנתנו דהכא דבשר בחלב נאסר במשהו ומפרשים דאסורין בכל שהוא דקתני מתני' היינו טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר גדולה אע"ג דליכא טעמא אי נמי חתיכת בשר קטנה שנפלה לקדירה מלאה חלב אע"ג דלא יהיב טעמא וטעוהו הוא בידם דלא מפרש בגמ' דלא מיירי מתני' אלא בדבר שבמנין כגון חתיכה בחתיכות ומשום דהוי דרכן להימנות לא בטיל והי בשטיפת חלב מיירי או בחתיכת בשר קטנה הא לא הוי דבר שבמנין ועוד הא חשקינן (לעיל דף עג) : כל איסורין שבתורה כ"ט ואפילו רב ושמואל דלמרי יין דבמיני במשהו בשלא במינו מודו ועוד דבכילה שמתא דטיפת חלב דלכא בשער מיירי בהדיא דבשר בחלב ב"ט : **הא** תנא ליה התם הראוי לערלה ערלה כו' . וה"ל לעיל נמי דפריך וליתני חתיכת נבילה היה לו לתקן משום דהא תנא ליה במס' חולין פ' גיד הנשה (דף נו) דתנן חתיכה של כבילה שנתעברה בחלק כולן אסורות ו"ל דודאי גבי חתיכת כבילה ליכא לטעויה הכי דאע"ג דתנא ליה התם בחולין מ"מ הדר איבעי ליה למתנייה הכא * (מדקתני) בשר בחלב * וליכא למימר דבא לאשמועינן דבמשהו זה אינו דע"כ מיירי בחתיכה שחובה הראייה להתכבד דאי בחתיכה כל דהו פשיטא דבטלה וליכא למימר משום דהוי איסור הגאה לא בטלה אע"ג שאין בה חשיבות שהרי ערלה (וכלאים) וכלאי הכרם איסורי הגאה ינהו ואפי' אמרינן ועלו באחד ומאתים אלא ודאי מיירי בחתיכה שחובה כי היא דחולין אלמא הדר תני ליה אע"ג דכבר תנא ליה התם ולכן דהו פריך וליתני חתיכה של כבילה וה"ל וי"ל דקתני לה במתני' על כרחך מיירי בחביות סתומות כיון דתרתי אית ליה ואל"כ אמאי תנייה הכא הא כבר תנא ליה התם במס' ערלה (פ"ג מ"ו) דקתני וחביות סתומות ו"ל דליטריך לאשמועינן חומרא אפי' בסתם יינם אע"פ שהוא מדדריהם ועוד איכא למימר דיי"ג הכא כמכילתין עיקר הוא למתנייה לכך תנייה אע"פ שגנה כבר במקומות אחרים כה"ג אבל שאר דברים שאינו שונה אופן כפי כ"ס אי אב גררא דיין נסך שם אינו אומר שלא חש לטנות אותם השנויים במקום

קלא א מיי' פ"ז מה"ל עבודה כוכבים ס"ג ט סנה לאוין מה עו"ט י"ד ס"י קט פס"ב א :

[ועיי' תוס' זכמים עכ"ד"ה אלא וכו' שסקטו דליטרי' נמי הכא עוד כמה דברי']
קלא ב מיי' שם עו"ט ע"ס :

קלא ג ד ה ו מיי' פ"ז מהלכות מ"אכלות אסורות ס"ג : ס"ג לאוין קמא :

קלא ד מיי' שם ס"ג ו :

קלא ה מיי' שם ס"ג פ"ט ס"ג עו"ט ע"ס י"ד ס"י קלא ס"ג ב :

הגהות הב"ח
(ב) רש"י ד"ה ובשר בחלב וכו' בחלב בוטן טעם כ"ד וכלא י"ל הסיקא גמלא וחל"כ י"ל ד"ה אי דבר שבמנין ואפי' ד"ה שער נזיר דבר הנמכר ואפי' ד"ה תרתי :

הגהות הגר"א
[א] בפשטה ושעיר היתלה . ממח . וכן כירובלמי ורי"ף וה"ל יתא ועי' תוס' זכמים ע"ב א"ר ד"ה אלא ומיהו הוה מני ליתני איברי שס"מ ת"ד כו' :

[י"ג דקתני] [ועי' תוס' חולין ה. ד"ה אלו חתיכות]

[כדסי' וקסא כ"ל רש"א]